

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ (Мінфін)

вул. М. Грушевського 12/2 м. Київ 01008 тел. (044) 206-59-47, факс 425-90-26
e-mail: infomf@minfin.gov.ua, код ЄДРПОУ 00013480

від _____ 20__ р. № _____ На № _____ від _____ 20__ р.

Рахункова палата

**Верховна Рада України
Комітет з питань бюджету**

Кабінет Міністрів України

Про звіт Рахункової палати

Міністерство фінансів України на виконання доручень Кабінету Міністрів України від 16.08.2021 № 37449/2/1-21 та від 03.09.2021 № 37449/6/1-21 розглянуло Звіт Рахункової палати про результати аналізу системи загальнообов'язкового державного пенсійного і соціального страхування та соціального захисту населення (далі – Звіт) і в межах компетенції повідомляє.

Про забезпечення з метою недопущення здійснення страховими фондами власних розрахунків сум єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (далі – єдиний соціальний внесок) планування ДПС не індикативних, а планових показників єдиного соціального внеску і включення їх відповідно до пропорції розподілу до бюджетів страхових фондів

У статті 14 Основ законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування (далі – Основи) встановлено, що страхові фонди є органами, які здійснюють керівництво та управління за визначеними законом видами загальнообов'язкового державного соціального страхування, провадять акумуляцію страхових внесків, контроль за використанням коштів, забезпечують фінансування виплат за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням та здійснюють інші функції згідно із затвердженими статутами.

Взяття на облік страхувальників, забезпечення збору й обліку страхових коштів, контроль за повнотою та своєчасністю їх сплати, ведення Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування, зокрема персоналізованого обліку відомостей про застрахованих осіб, здійснюють

ДОКУМЕНТ СЕД Мінфін АСКОД

Сертифікат 58E2D9E7F900307B0400000D72D2C00761F9800

Підписувач Єрмоличев Роман Володимирович

Дійсний з 04.08.2021 0:00:00 по 03.08.2023 23:59:59

Міністерство фінансів України

09030-12-3/27812 від 10.09.2021

податкові органи та Пенсійний фонд України в межах компетенції, визначеної законом.

Страхові фонди є некомерційними самоврядними організаціями та діють на підставі статутів, що затверджуються у порядку, визначеному законами України, за видами загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Згідно зі статтею 20 Основ основними джерелами коштів загальнообов'язкового державного соціального страхування є внески роботодавців і застрахованих осіб, тобто єдиний соціальний внесок, а тому позбавлення фондів пенсійного та соціального страхування їх функцій щодо планування цього внеску є порушенням Основ, які відповідно до Конституції України визначають принципи та загальні правові, фінансові та організаційні засади загальнообов'язкового державного соціального страхування громадян в Україні.

З огляду на зазначене, пропозиція щодо недопущення здійснення фондами пенсійного та соціального страхування власних розрахунків обсягів єдиного соціального внеску і включення їх до своїх бюджетів суперечить чинному законодавству та не підтримується.

Про забезпечення повноцінного обміну інформацією для впровадження превентивної верифікації у повному обсязі

Міністерство фінансів України з метою здійснення верифікації державних виплат налагодило обмін інформацією з такими суб'єктами її надання та реєстрами:

Міністерством соціальної політики України щодо Єдиного державного реєстру отримувачів житлових субсидій; Єдиного державного автоматизованого реєстру осіб, які мають право на пільги; даних про державні допомоги із Центрального сховища даних Мінсоцполітики, сформованих на підставі інформації, експортованої з відповідних автоматизованих систем районного рівня; Єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб; Центрального банку даних з проблем інвалідності;

Державним центром зайнятості – Єдиної інформаційно-аналітичної системи центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері зайнятості населення та трудової міграції;

Пенсійним фондом України – Реєстру застрахованих осіб Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування;

Фондом соціального страхування – Єдиної інформаційно-аналітичної системи Фонду соціального страхування;

Міністерством юстиції України – Державного реєстру актів цивільного стану громадян; Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань; Державного реєстру речових прав на нерухоме майно; Єдиного реєстру боржників (дані про заборгованість за виконавчими провадженнями щодо стягнення аліментів);

Міністерством внутрішніх справ України – Єдиного державного реєстру транспортних засобів; бази даних про викрадені (втрачені) паспорти;

Державною прикордонною службою України – Інтегрованої міжвідомчої інформаційно-телекомунікаційної системи щодо контролю осіб, транспортних засобів та вантажів, які перетинають державний кордон України (система «Аркан»);

Державною податковою службою України – Державного реєстру фізичних осіб – платників податків;

Міністерством освіти і науки України – Єдиної державної електронної бази з питань освіти;

Державною службою України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів – Єдиного реєстру для ведення автоматизованого обліку тракторів, самохідних шасі, самохідних сільськогосподарських, дорожньо-будівельних і меліоративних машин, сільськогосподарської техніки, інших механізмів;

банками – бази даних у частині наявності на депозитних банківських рахунках коштів у сумі, що перевищує 100 тис. грн; щодо здійснення операцій з купівлі на суму, що перевищує 50 тис. гривень.

Відповідно до статті 8 Закону «Про верифікацію та моніторинг державних виплат» та з метою підвищення ефективності верифікації Мінфін спільно з іншими державними органами вживає відповідних заходів щодо покращення інформаційного забезпечення процесу верифікації шляхом удосконалення існуючих порядків обміну інформацією між Мінфіном та суб'єктами надання інформації, а також укладання нових угод, розроблення технічних рішень із забезпечення інформаційного обміну.

Так, забезпечено інформаційну взаємодію з суб'єктами надання інформації, зокрема з ДПС, Мін'юстом, МОН, засобами системи електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів. Роботи з підключення до електронних сервісів державних органів продовжуються.

Налагодження повноцінного обміну інформацією є важливим чинником для забезпечення якісної верифікації, у тому числі превентивної.

Для впровадження превентивної верифікації постановою Кабінету Міністрів України від 28.12.2020 № 1355 затверджено Порядок надання доступу до інформації в інформаційно-аналітичній платформі електронної верифікації та моніторингу органам, що здійснюють державні виплати.

Станом на 01.09.2021 Мінфін уклав договори про надання доступу до інформації в інформаційно-аналітичній платформі електронної верифікації та моніторингу (далі – інформаційно-аналітична платформа) органам, що здійснюють державні виплати, а саме з:

238 структурними підрозділами з питань соціального захисту населення районних, районних у місті Києві державних адміністрацій, виконавчих органів міських, районних у містах рад;

Фондом соціального страхування України та 25 управліннями виконавчої дирекції Фонду соціального страхування України в областях та м. Києві;

Державним центром зайнятості.

Також проведено роботу з розроблення прикладного програмного інтерфейсу (API) для здійснення превентивної верифікації, що дозволяє забезпечити інтеграцію інформаційних систем Пенсійного фонду України, Державного центру зайнятості, Фонду соціального страхування та Мінсоцполітики з інформаційно-аналітичною платформою електронної верифікації та моніторингу.

Слід зазначити, що Мінфін неодноразово звертав увагу Мінсоцполітики, Національної соціальної сервісної служби, інших заінтересованих державних органів на необхідність прискорення роботи з укладання договорів із підключення до інформаційно-аналітичної платформи з метою активізації проведення превентивної верифікації та впровадження її у повному обсязі.

Наразі продовжується робота щодо надання доступу до інформації в інформаційно-аналітичній платформі органам, що здійснюють державні виплати. У поточному році рівень підключення органів, що здійснюють державні виплати, до сервісу превентивної верифікації очікується – 50 відсотків, у 2024 році цей показник становитиме близько 95 відсотків.

Щодо зауваження Рахункової палати про надання Мінфіном рекомендацій Фонду соціального страхування з проміжком до трьох місяців, зокрема щодо відомостей про смерть отримувачів виплат, зазначаємо таке.

Запровадження у 2021 році превентивної верифікації в частині виплат, що здійснює Фонд соціального страхування, підключення до інформаційно-аналітичної платформи всіх управлінь виконавчої дирекції Фонду соціального страхування України, а також налагодження щоденного отримання Мінфіном інформації з Державного реєстру актів цивільного стану громадян дало змогу відповідним підрозділам Фонду соціального страхування отримувати необхідну інформацію в режимі реального часу. Це має важливе значення для упередження необґрунтованих видатків на державні виплати, що здійснюються Фондом соціального страхування.

Про доцільність переходу фондів загальнообов'язкового державного соціального і пенсійного страхування на міжнародні стандарти фінансової звітності

Правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні визначено Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» (далі – Закон), дія якого поширюється на всіх юридичних осіб, створених відповідно до законодавства України, незалежно від їх організаційно-правових форм і форм власності, на представництва іноземних суб'єктів господарської діяльності, які зобов'язані вести бухгалтерський облік та подавати фінансову звітність, а також на операції з виконання державного та місцевих бюджетів і складання фінансової звітності про виконання бюджетів з урахуванням бюджетного законодавства.

Відповідно до частини другої статті 12¹ Закону фінансову звітність та консолідовану фінансову звітність за міжнародними стандартами складають підприємства, що становлять суспільний інтерес, публічні акціонерні товариства, суб'єкти господарювання, які здійснюють діяльність у видобувних галузях, а також підприємства, які провадять господарську діяльність за видами, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України.

Зокрема, підприємствами, що становлять суспільний інтерес, є підприємства – емітенти цінних паперів, цінні папери яких допущені до торгів на фондових біржах або щодо цінних паперів яких здійснено публічну пропозицію, банки, страховики, недержавні пенсійні фонди, інші фінансові установи (крім інших фінансових установ та недержавних пенсійних фондів, що належать до мікропідприємств та малих підприємств) та підприємства, які відповідно до цього Закону належать до великих підприємств.

Закон гармонізовано із законодавством Європейського Союзу у сфері бухгалтерського обліку, а саме з положеннями Директиви про річну фінансову звітність, консолідовану фінансову звітність та пов'язану звітність певних типів підприємств від 26.06.2013 № 2013/34/ЄС (далі – Директива ЄС № 2013/34/ЄС), яка регулює питання складання фінансової звітності певних типів компаній суб'єктів підприємницької діяльності (акціонерні товариства, банки, лістингові компанії тощо) з метою, зокрема, підвищення якості корпоративного управління, захисту акціонерів, учасників та третіх сторін.

Відповідно до пункту 5 преамбули та статті 1 Директиви ЄС № 2013/34/ЄС некомерційні підприємства виключені зі сфери застосування цієї Директиви.

Слід зазначити, що відповідно до установчих документів Пенсійний фонд України – центральний орган виконавчої влади, Фонд соціального страхування України та Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття – некомерційні самоврядні організації, Фонд соціального захисту інвалідів – неприбуткова бюджетна установа.

Міжнародну практику бухгалтерського обліку державних фондів підтверджено Концептуальною основою міжнародних стандартів бухгалтерського обліку для державного сектору (далі – МСБОДС), виданою Радою з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку в державному секторі (IPSASB), згідно з пунктом 1.8 якої Концептуальна основа МСБОДС застосовується до фінансової звітності широкого кола суб'єктів господарювання державного сектору, включаючи фонди соціального страхування державного сектору.

З метою забезпечення єдиних підходів щодо управління публічними фінансами та складання фінансової звітності про використання коштів державного бюджету, зокрема коштів Фонду соціального захисту інвалідів та коштів, які передбачені Пенсійному фонду України для здійснення пенсійних виплат за солідарною системою, має зберігатись єдина концептуальна основа ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності.

Для цих цілей Законом передбачено застосування суб'єктами державного сектору національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі (далі – НП(С)БОДС), які розроблено на основі МСБОДС та затверджено центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері бухгалтерського обліку.

Слід зазначити, що положення НП(С)БОДС відповідають тим вимогам, які необхідні для відображення фактичного фінансового стану системи соціального і пенсійного страхування та її впливу на Державний бюджет України.

Зокрема, застосування НП(С)БОДС дає змогу вести бухгалтерський облік із відображенням усіх взятих зобов'язань з метою задоволення інформаційних потреб користувачів щодо джерел надходжень коштів і напрямів їх використання; результатів діяльності з погляду ефективності та досягнень мети діяльності; дотримання фінансової дисципліни суб'єктом державного сектору; оцінки якості управління; оцінки здатності своєчасно виконувати свої зобов'язання; рівня ресурсів, потрібних для продовження діяльності, ресурсів, які можуть виникнути внаслідок продовження діяльності, а також відповідних ризиків та невизначеностей.

З огляду на зазначене, запровадження міжнародних стандартів фінансової звітності у фондах загальнообов'язкового державного соціального і пенсійного страхування Міністерство фінансів України не підтримує як таке, що суперечить вимогам національного законодавства та законодавства Європейського Союзу у відповідній сфері.

Про удосконалення затверджених Порядком складання бюджетної звітності розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів, звітності фондами загальнообов'язкового державного соціального і пенсійного страхування, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 24.01.2012 № 44 (далі – Порядок № 44), форм звітності страхових фондів з виконання бюджетів

У Звіті зазначено, що згідно з Порядком № 44 страхові фонди надають до Казначейства визначений перелік форм звітності, який включає Звіт про виконання бюджету (кошторису) Фонду (за касовим методом) та пояснювальну записку, що не дозволяє повною мірою оцінити фактичний стан виконання фондами покладених на них завдань, та запропоновано удосконалити такі форми звітності.

На виконання положень Бюджетного кодексу України щодо подання фондами загальнообов'язкового державного соціального і пенсійного страхування (далі – Фонди) Верховній Раді України, Президенту України, Кабінету Міністрів України, Рахунковій палаті, Мінфіну та Казначейству звітів про виконання бюджетів та кошторисів (підпункт 3 пункту 14 розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» цього Кодексу) Порядком № 44 затверджено форму Звіту про виконання бюджету (кошторису) Фонду (додаток 9 до Порядку № 44), що містить інформацію про отримані

надходження до бюджету та видатки на забезпечення виконання покладених функцій і утримання системи Фондів згідно з кошторисом.

Також необхідно зазначити, що під час формування даних статистики державних фінансів відповідно до Керівництва зі статистики державних фінансів Міжнародного валютного фонду (GFSM 2014) за підсектором «фонди соціального страхування» здійснюється консолідація даних Фондів, під час якої необхідним є застосування єдиних підходів щодо інституційного охоплення, класифікацій, плану рахунків та методів обліку.

Зокрема, для заповнення Анкети зі статистики державних фінансів за форматом GFSM 2014 використовуються звіти Фондів (Звіт про виконання бюджету (кошторису) Фонду, Звіт виконання бюджету Фонду, Баланс), інформація яких наразі відповідає потребі зі статистики державних фінансів.

Окрім того, згідно із Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та НП(С)БОДС Фонди як суб'єкти державного сектору складають і подають фінансову звітність, показники якої містять інформацію про зобов'язання та дебіторську заборгованість.

Про звільнення Пенсійного фонду України від сплати судового збору згідно із Законом України «Про судовий збір» у зв'язку з дефіцитом його бюджету

Відповідно до статті 9 Закону України «Про судовий збір» судовий збір зараховується до спеціального фонду Державного бюджету України. Кошти судового збору спрямовуються на забезпечення здійснення судочинства та функціонування органів судової влади, а також на забезпечення архітектурної доступності приміщень судів, доступності інформації, що розміщується в суді, для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення.

Отже, запропоноване розширення переліку пільг зі сплати судового збору призведе до зменшення надходжень до спеціального фонду Державного бюджету України, що може спричинити недофінансування судової системи і, як наслідок, порушуватиме конституційні гарантії незалежності судової влади шляхом визначення окремого порядку фінансування судів та забезпечення належних умов для здійснення правосуддя, передбаченого статтями 146, 148 Закону України «Про судоустрій і статус суддів».

Однак слід зазначити, що судовий збір виконує не лише фіскальну, а й регулюючу функцію і є певним видом стимулювання належного виконання учасниками правовідносин своїх прав та обов'язків. Тому звільнення від сплати судового збору окремих категорій може призвести до зловживань своїми процесуальними правами шляхом безпідставних звернень до судів, зокрема у справах, які можуть бути вирішені без втручання суду, та безвідповідального оскарження судових рішень з огляду на безкоштовність таких звернень.

Наразі відповідно до Закону України «Про судовий збір» пільги зі сплати судового збору встановлені лише для фізичних осіб (переважно для соціально незахищених верств населення).

Тому запропоноване звільнення окремих органів матиме дискримінаційний характер стосовно інших органів і може мати ознаки надання

таким органам певних процесуальних переваг перед іншими учасниками судового процесу, які сплачують судовий збір на загальних підставах, чим порушуватиметься принцип рівності учасників судового процесу, встановлений статтею 129 Конституції України.

Одночасно повідомляємо, що окремими нормами Закону України від 23.11.2018 № 2628-VIII «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо покращення адміністрування та перегляду ставок окремих податків і зборів» внесено зміни до Закону України «Про судовий збір», згідно з якими за подання суб'єктами владних повноважень позовів майнового характеру до адміністративного суду зменшено максимальну суму судового збору з 350 до 10 розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб.

Також 16.01.2020 Верховна Рада України прийняла Закон України № 465-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення адміністрування податків, усунення технічних та логічних неузгодженостей у податковому законодавстві», окремими нормами якого запроваджено максимальну величину ставки судового збору за подання до адміністративного суду апеляційної або касаційної скарги на рішення суду у розмірі не більше 15 та 20 розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб відповідно.

Водночас, зважаючи на цільове спрямування коштів судового збору, повідомляємо, що остаточне рішення про доцільність звільнення окремих категорій платників від сплати судового збору шляхом розробки відповідного законопроекту має приймати Міністерство юстиції України як головний орган у системі центральних органів виконавчої влади з формування та забезпечення реалізації державної правової політики за участю Державної судової адміністрації України, яка здійснює організаційне забезпечення діяльності органів судової влади.

Про розгляд питання запровадження окремої бюджетної програми «Погашення заборгованості з пенсійних виплат за рішенням суду»

Обсяг видатків, що спрямовується з державного бюджету на погашення заборгованості з пенсійних виплат за рішеннями суду, щорічно визначається у бюджеті Пенсійного фонду України як окремий напрям використання бюджетних коштів.

Окрім того, Міністерству соціальної політики України як головному розпоряднику бюджетних коштів відкрито бюджетну програму за КПКВК 2501290 «Забезпечення виконання рішень суду».

Стосовно інших проблем у сфері загальнообов'язкового державного соціального страхування, врегулювання яких відповідно до рекомендацій Рахункової палати доручено Міністерству фінансів України, слід зазначити, що відповідно до Положення про Міністерство фінансів України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20.08.2014 № 375, надання відповідної інформації не належить до повноважень Мінфіну.

Інформацію про вжиття заходів з вирішення решти порушених у Звіті питань мають надавати центральні органи влади, компетенція яких у відповідній сфері є домінуючою.

У разі надходження до Мінфіну пропозицій із врегулювання порушених у Звіті питань з фінансово-економічними обґрунтуваннями Міністерство фінансів України візьме участь у їх опрацюванні в установленому порядку.

Заступник Міністра

Роман ЄРМОЛИЧЕВ